

e-ISSN 3060-5059

DOI: 10.67227

IJTIMOYIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNAL

Scientific and Innovative Research in
Social and Humanitarian Studies

Vol. 3 • Issue 9

2026

Founded in 2024

publishscience.uz

publish_science_journal@mail.ru

PEER REVIEWED • OPEN ACCESS

QORAQALPOQ AYOL ISMLARIDA AVLODIY ALMASHUV VA NOMINATSION BARQARORLIK 1981–2010-YILLAR MISOLIDA

Auezmuratova Nurjamal Dastenbayevna

Qoraqalpoq davlat universiteti, mustaqil izlanuvchisi.

e-mail: pnr9323@mail.ru ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7455-2471>

Annotatsiya.

Maqolada 1981–2010-yillarga oid fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish organlari qaydlari asosida qoraqalpoq ayol ismlarining avlodiy chastota dinamikasi o'rganiladi. Tadqiqotning maqsadi faol ismlar yadrosidagi almashuvni aniqlash, barqaror va davriy nominatsion modellarni farqlash hamda umumrespublika reytingini hududiy tarqalish bilan qiyoslashdan iborat. Empirik bazaga 1981–1990-yillardagi 39 901 ta va 1991–2000-yillardagi 48 632 ta yozuv, shuningdek, 2001–2010-yillarning chastota jadvallari hamda Nukus shahri va tumanlar bo'yicha ma'lumotlar kiritildi. Tavsifiy, qiyosiy-tarixiy, statistik va komponent tahlili usullari qo'llanildi. Natijalar 1980-yillarda Nargiza, 1990-yillarda Juldiz, 2000-yillarda esa Shaxnoza ismi yetakchi mavqega chiqqanini ko'rsatdi. Nargiza va Dilduza uch davr davomida faol qatlamda saqlanib, barqaror yadro modelini namoyon etdi. Juldiz va Sevara o'rta chastota qatlamidan faol yadroga ko'tarildi, Nilufar va Maftuna esa yangi yetakchi shakllar sifatida ajralib chiqdi. Gul komponentli shakllarning nisbiy pasayishi go'zallik va tabiat semantikasining yo'qolganini anglatmaydi, chunki mazkur mazmun Nilufar kabi boshqa leksik shakllarda davom etgan. Hududiy natijalar umumiy reyting bir hududdagi yuqori ko'rsatkich emas, balki bir necha hududda takrorlangan tanlov bilan shakllanishini ko'rsatadi. Tadqiqot nomlar dinamikasini faqat etimologiya bilan izohlash yetarli emasligini, chastota, davr, hudud va avlod ko'rsatkichlarini birgalikda baholash zarurligini ham ilmiy jihatdan ishonchli tarzda aniq dalillaydi. Xulosa qilinishicha, qoraqalpoq ayol ismlari fondidagi yangilanish tarixiy uzilish emas, ismlarning faol, o'rta va periferik chastota qatlamlari o'rtasidagi izchil harakatidir.

Kalit so'zlar: qoraqalpoq antroponimiyasi, ayol ismlari, chastota, avlodiy dinamika, nominatsiya, hududiy tafovut, barqaror yadro, FHDYO.

ПОКОЛЕНЧЕСКАЯ СМЕНА И НОМИНАЦИОННАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ В КАРАКАЛПАКСКИХ ЖЕНСКИХ ИМЕНАХ НА МАТЕРИАЛЕ 1981–2010 ГОДОВ

Ауезмуратова Нуржамал Дастенбаевна

Каракалпакский государственный университет, соискатель.

Аннотация.

В статье на материале записей органов ЗАГС за 1981–2010 годы исследуется поколенческая динамика частотности каракалпакских женских имён. Цель работы состоит в выявлении изменений активного антропонимического ядра, разграничении устойчивых и периодически актуализируемых номинационных моделей, а также в сопоставлении общереспубликанского рейтинга с территориальным распространением имён. Эмпирическую базу составили 39 901 запись за 1981–1990 годы, 48 632 записи за 1991–2000 годы, частотные таблицы за 2001–2010 годы и сведения по городу Нукусу и районам Каракалпакстана. Применены описательный, сравнительно-исторический, статистический и компонентный методы. Установлено, что в 1980-е годы лидировало имя Наргиза, в 1990-е — Жулдыз, а в 2000-е — Шахноза. Имена Наргиза и Дилфуза сохранялись в активном слое на протяжении трёх периодов и образовали устойчивое ядро. Жулдыз и Севара переместились из среднечастотного слоя в активный, тогда как Нилуфар и Мафтуна выделились как новые лидирующие формы. Снижение частотности сложных имён с компонентом гул не означает исчезновения семантики красоты и природы, поскольку она продолжает выражаться в иных лексических формах, например в имени Нилуфар. Территориальный анализ показывает, что общереспубликанское лидерство формируется повторяемостью выбора в нескольких районах, а не исключительно высокой концентрацией в одной местности. Сделан вывод, что обновление каракалпакского женского именника представляет собой последовательное перемещение единиц между активным, средним и периферийным частотными слоями, а не полный исторический разрыв.

Ключевые слова: каракалпакская антропонимия, женские имена, частотность, поколенческая динамика, номинация, территориальные различия, устойчивое ядро, ЗАГС.

GENERATIONAL CHANGE AND NOMINATION STABILITY IN KARAKALPAK FEMALE NAMES BASED ON DATA FROM 1981–2010**Auezmuratova Nurjamal Dastenbayevna**

Karakalpak State University, researcher.

Abstract.

This article examines generational changes in the frequency of Karakalpak female names using civil registry records from 1981–2010. It aims to identify shifts within the active naming core, distinguish stable and period-specific nomination patterns, and compare republic-wide rankings with territorial distribution. The empirical material includes 39,901 records from 1981–1990, 48,632 records from 1991–2000, frequency tables for 2001–2010, and data from Nukus and the districts of Karakalpakstan. Descriptive, comparative-historical, statistical, and component analyses were applied. The results show that Nargiza led in the 1980s, Juldiz in the 1990s, and Shaxnoza in the 2000s. Nargiza and Difuza remained in the active group throughout all three periods and therefore represent a stable core. Juldiz and Sevara moved from the medium-frequency stratum into the active core, whereas Nilufar and Maftuna emerged as new leading forms. The declining prominence of compound names containing the element *gul* does not indicate the disappearance of beauty and nature semantics, because the same meaning continued through lexical forms such as Nilufar. Territorial findings demonstrate that republic-wide leadership was supported by repeated preference across several districts rather than by exceptional concentration in one locality. The study concludes that renewal in the Karakalpak female name stock occurred through systematic movement among active, medium, and peripheral frequency strata, not through a complete historical rupture.

This article analyzes the role and significance of the Kurdish factor in Turkey's foreign policy toward Syria. The study examines the increasing political activism of Syrian Kurds, the formation of self-governing structures in northern Syria, and the impact of these developments on Turkey's national security and territorial integrity. It also analyzes the political and strategic dimensions of Ankara's military operations conducted within the framework of its Syria policy, including Euphrates Shield, Olive Branch, Peace Spring, Winter Eagle, and Claw-Sword. The article argues that Turkey's use of hard-power instruments in addressing the Kurdish issue serves not only as a means of safeguarding national security but also as an instrument for strengthening its geopolitical position in Syria and advancing its regional interests.

Keywords: Karakalpak anthroponymy, female names, frequency, generational dynamics, nomination, territorial variation, stable core, civil registry records.

Kirish. Shaxs ismi til tizimining oddiy identifikatori emas. U ota-onaning estetik tanlovi, avlod xotirasi, til kontaktlari va muayyan davrda maqbul deb topilgan ijtimoiy ma'nolarning kesishgan nuqtasidir. Shu sababli antroponimlar tarixiy-lingvistik tadqiqotda ikki xil dalil beradi: bir tomondan, ular tilning leksik va so'z yasash imkoniyatlarini ko'rsatadi, ikkinchi tomondan, nom tanlashdagi ommaviy siljishlarni qayd etadi. Biroq ismlar chastotasini bevosita ijtimoiy qarashlarning o'lchovi sifatida talqin qilish metodologik xato bo'ladi. Bir ismning ommalashuviga ma'no bilan birga talaffuz qulayligi, oilaviy an'ana, ommaviy madaniyat, hududiy taqlid va boshqa tillarda tushunarlilik ham ta'sir qiladi.

Qoraqalpoq antroponimiyasi bo'yicha mavjud tadqiqotlarda ismlarning tarkibi, semantikasi va tuzilishi yoritilgan [1; 15–28-b.], [2; 34–51-b.]. Shunga qaramay, ayol ismlarining ketma-ket uch avlod davridagi chastota harakati, ayniqsa respublika ko'rsatkichi bilan hududiy yetakchilikning munosabati yetarlicha tizimlashtirilmagan. Bu bo'shliq ismlar ro'yxatini sanab chiqish bilan emas, bir xil mezon asosida davrlararo qiyoslash orqali to'ldirilishi mumkin.

Tadqiqotning maqsadi 1981–2010-yillarda qoraqalpoq ayol ismlarining faol qatlamida yuz bergan o'zgarishlarni aniqlash, barqaror va davriy ismlar modellarini farqlash hamda umumrespublika reytingi hududiy tarqalish bilan qanday bog'lanishini ko'rsatishdan iborat. Ilmiy yangilik shundaki, nomlar dinamikasi 'eski ism–yangi ism' qarama-qarshiligi bilan cheklanmay, chastota qatlamlari o'rtasidagi harakat sifatida talqin qilinadi. Bunda barqarorlik, ko'tarilish, davriy cho'qqi va periferiyadan faol yadroga o'tish modellari ajratiladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Antroponimik tizimning jamiyat bilan aloqasi V.A. Nikonov tomonidan ismning ijtimoiy belgi sifatidagi vazifasi orqali izohlangan [3; 8–19-b.]. A.V. Superanskaya atoqli otning til tizimidagi o'rni, fonologik va morfologik chegaralarini aniqlab bergan [4; 41–57-b.]. Turkiy xalqlar materialida ism tanlash motivlari, tarixiy qatlamlar va shakliy modellar o'rganilgan [5; 91–105-b.]. Zamonaviy tadqiqotlar esa globallashuv sharoitida qisqa, boshqa tillarda oson qabul qilinadigan shakllar hamda an'anaviy modellarning parallel yashashini qayd etadi [6; 117–138-b.]. Bu yondashuvlar ism tizimini yopiq lug'at emas, tashqi ta'sirlarni tanlab qabul qiladigan ochiq tizim sifatida ko'rish imkonini beradi.

Mahalliy ilmiy an'anada O. Sayimbetov qoraqalpoq shaxs ismlarining tarkibi va tuzilishini monografik asosda tavsiflagan [1; 15–28-b.]. Q. Paxratdinov va A. O'temisov tuzgan lug'at esa ismlarning shakli va ma'nosini tekshirishda

leksikografik tayanch vazifasini bajaradi [2; 34–51-b.]. Folklor antroponimlariga bag'ishlangan izlanishlar tarixiy xotira va nom qo'yish an'analari o'rtasidagi davomiylikni ko'rsatadi [7]. Biroq lug'atdagi mavjudlik bilan real tug'ilish yozuvlaridagi faollik bir xil hodisa emas. Shu bois mazkur tadqiqotda leksikografik dalil chastota ma'lumotini almashtirmaydi, balki uning semantik izohini nazorat qiladi.

Empirik bazani Qoraqalpog'iston Respublikasi FHDYO organlarining 1981–2010-yillarga oid tug'ilish yozuvlaridan ajratilgan ayol ismlari tashkil etdi. 1981–1990-yillar kesimida 39 901 ta, 1991–2000-yillarda 48 632 ta yozuv qiyoslandi. 2001–2010-yillar uchun manbadagi chastota jadvali hamda Nukus shahri va 16 tuman bo'yicha yetakchi ismlar ma'lumotidan foydalanildi. Uchinchi davr bo'yicha umumiy korpus hajmi qo'lyozmaning turli o'rinlarida bir xil berilmagani sababli undan foizli davrlararo hisobda foydalanilmadi. Bu cheklov yashirilmaydi: uchinchi davr natijalari mutlaq chastota, reyting va hududiy tarqalish asosida talqin qilindi.

Tadqiqotda tavsifiy, qiyosiy-tarixiy, statistik va komponent tahlili qo'llandi. Har bir davr uchun faol o'nlik ajratildi. Birinchi ikki davrda ism ulushi $p = n/N \times 100$ formulasi bilan hisoblandi. Dinamik koeffitsiyent $K = p_2/p_1$ ko'rinishida olindi. $K > 1,20$ sezilarli ko'tarilish, $0,80 \leq K \leq 1,20$ nisbiy barqarorlik, $K < 0,80$ pasayish deb talqin qilindi. Bu chegaralar universal qonun emas, ayni korpusdagi siljishni tartibli tavsiflash uchun ishlatilgan ishchi mezondir.

Yozuvlar imlo variantlari mavjud bo'lganda manbadagi shakl saqlandi. Fonetik yoki grafik jihatdan yaqin, ammo hujjatda alohida qayd etilgan shakllar avtomatik birlashtirilmadi. Aks holda tadqiqotchi o'z taxmini bilan real ro'yxatni qayta yaratib, ayrim ismlarning chastotasini sun'iy oshirgan bo'lardi. Shuningdek, ism etimologiyasi ijtimoiy sababning to'g'ridan to'g'ri isboti sifatida emas, statistik siljishni izohlashga yordam beruvchi ehtimoliy omil sifatida qo'llandi.

Muhokama.

1981–1990-yillarda faol yadro Nargiza, Nasiba, Dilfuza, Zamira, Gulmira, Feruza, Gulnaz, Elmira, Muhabbat va Gulbahor ismlaridan tashkil topgan. Yetakchi Nargiza 1 039 marta uchrab, korpusning 2,604 foizini tashkil etgan. Mazkur o'nlikda fors-tojik va arab manbali shakllar bilan bir qatorda gul komponentli modellar kuchli. Gulmira, Gulnaz va Gulbahor ismlarining bir o'nlikda mavjudligi ayol go'zalligini gul obrazi orqali ifodalash modeli yuqori nominatsion mahsuldorlikka ega bo'lganini ko'rsatadi.

1991–2000-yillarda yetakchilik Juldiz ismiga o'tgan. U 872 qayd va 1,793 foiz ulush bilan birinchi, Shaxnoza 847 qayd bilan ikkinchi, Nargiza 795 qayd bilan uchinchi o'rinni egallagan. Bu yerda muhim jihat shuki, yangilanish avvalgi qatlamni birdan siqib chiqarmagan. Nargiza, Dilfuza, Gulmira va Nasiba faol o'nlikda qolgan, Juldiz, Shaxnoza, Umida, Sevara va Dilnoza esa yuqoriga ko'tarilgan. Demak, tizim uzilish emas, qayta markazlashuvni boshdan kechirgan

1-jadval. 1981–2000-yillarda faol ismlar yadrosining qiyosiy ko'rinishi

O'rin	1981–1990	Soni	%	1991–2000	Soni	%
1	Nargiza	1 039	2,604	Juldiz	872	1,793
2	Nasiba	746	1,870	Shaxnoza	847	1,742
3	Dilfuza	622	1,559	Nargiza	795	1,635
4	Zamira	617	1,546	Dilfuza	689	1,417
5	Gulmira	602	1,509	Gulmira	634	1,304
6	Feruza	450	1,128	Umida	560	1,152
7	Gulnaz	425	1,065	Sevara	511	1,051
8	Elmira	411	1,030	Nasiba	502	1,032
9	Muhabbat	392	0,982	Dilnoza	488	1,003
10	Gulbahor	373	0,935	Mehribon	457	0,940

Jadvaldagi farq faqat reyting almashuvi emas. Nargizaning mutlaq soni 1 039 tadan 795 taga, ulushi 2,604 foizdan 1,635 foizga tushgan. Uning K koeffitsiyenti 0,63 bo'lib, sezilarli pasayishni bildiradi. Shunga qaramay, uchinchi o'rin saqlangani ismning birdan periferiyaga ketmaganini ko'rsatadi. Dilfuzaning koeffitsiyenti 0,91, Gulmiraniki 0,86 bo'lib, ular nisbiy barqarorlik chegarasida qolgan. Reyting va dinamika bir xil ko'rsatkich emas: yuqori o'rinda qolgan ismning nisbiy ulushi pasayishi mumkin.

Juldiz 1981–1990-yillarda 302 marta, ya'ni 0,757 foiz ulushda qayd etilgan bo'lsa, keyingi o'n yillikda 1,793 foizga yetgan. $K = 2,37$ natija uning o'rta chastota qatlamidan faol yadroga ko'tarilganini ko'rsatadi. Sevara 0,411 foizdan 1,051 foizga o'sib, $K = 2,56$ koeffitsiyentni qayd etgan. Umida 0,822 foizdan 1,152 foizga ko'tarilgan. Bu uch ism bir xil yo'lni bosmagan: Juldiz turkiy va umumxalq tushunarli semantikaga, Sevara mintaqaviy fonetik moslashuvga, Umida esa tilak-ma'no modeliga tayanadi. Shuning uchun ularni bitta sabab bilan izohlash ishonchli emas.

1991–2000-yillarda naz komponentli Shaxnoza, Dilnoza, Sarbinaz va Gulnaz shakllarining umumiy chastotasi 2 117 taga yetgan. Bu naz komponentining estetik nominatsiyada mahsuldor bo'lganini ko'rsatadi. Biroq komponentning mahsuldorligi barcha shu turdagi ismlarning bir xil darajada ommalashganini anglatmaydi. Natijaga ismning umumiy fonetik qiyofasi va hududiy tarqalishi ham ta'sir qilgan.

2001–2010-yillarda faol o'nlik yana yangilangan. Shaxnoza 407 qayd bilan birinchi, Nilufar 366 bilan ikkinchi, Maftuna 357 bilan uchinchi o'ringa chiqqan. Umida, Ozoda, Aziza, Sevara, Nargiza, Dilfuza va Madina faol qatlamni to'ldirgan. Nilufar ismining ko'tarilishi gul komponentining yo'qolganini emas, gul va tabiat semantikasining yangi leksik shaklda davom etganini ko'rsatadi. 1980-yillardagi Gulmira, Gulnaz va Gulbahor kabi tarkibida gul leksemasi ochiq ishtirok

etgan shakllar o'rniga shu estetik mazmunni bitta yaxlit leksema ifodalagan.

2-jadval. 2001–2010-yillardagi eng faol o'n ism

O'rin	Ism	Qayd soni
1	Shaxnoza	407
2	Nilufar	366
3	Maftuna	357
4	Umida	345
5	Ozoda	337
6	Aziza	290
7	Sevara	276
8	Nargiza	271
9	Dilfuza	263
10	Madina	252

Uch davrni qiyoslash kamida to'rt dinamik modelni ko'rsatadi. Birinchi model — uzoq muddat faol qatlamda qolib, ulushi asta pasaygan barqaror ismlar. Nargiza va Dilfuza bunga misol. Ikkinchi model — muayyan davrda keskin ko'tarilib, keyin mavqeini yo'qotadigan davriy ismlar. Uchinchi model — o'rta qatlamdan bosqichma-bosqich yetakchilikka ko'tarilgan ismlar, masalan Juldiz va Sevara. To'rtinchi model — oldingi o'nliklarda ko'rinmay, qisqa vaqtda faol markazga kirgan shakllar, jumladan Nilufar, Maftuna va Ozoda. Mazkur tasnif ismning faqat kelib chiqishiga emas, kuzatilgan chastota trayektoriyasiga tayanadi.

Hududiy ma'lumot umumiy reytingni muhim darajada aniqlashtiradi. 1981–1990-yillarda Nargiza Nukus shahri, Nukus, Amudaryo, Beruniy, Qorao'zak, Qo'ng'iro't, Chimboy, Taxiotosh, To'rtko'l va Xo'jayli hududlarida yetakchi bo'lgan. 1991–2000-yillarda Juldiz Beruniy, Qo'ng'iro't, To'rtko'l va Xo'jaylida, Shaxnoza Amudaryo va Ellikqal'ada, Dilfuza esa Kegeyli, Qorao'zak, Mo'ynoq va Chimboyda birinchi o'rinni egallagan. 2001–2010-yillarda Shaxnoza Nukus shahri hamda Nukus, Kegeyli, Qorao'zak, Mo'ynoq, Shumanay va Chimboyda yetakchilik qilgan. Demak, umumrespublika cho'qqisi bitta yirik hududdagi yuqori son bilan emas, bir necha hududda takrorlangan tanlov bilan mustahkamlangan.

Hududiy differensiallashuvning ortishi yagona nominatsion markazning zaiflashganini ko'rsatadi, ammo bu xulosani mutlaq deb bo'lmaydi. Tumanlardagi tug'ilish soni, shahar va qishloq aholisi tarkibi hamda yozuvlarni tanlash to'liqligi bir xil emas. Shuning uchun hududlararo qiyosda faqat mutlaq son yetarli emas. Keyingi bosqichda har bir hudud bo'yicha ism ulushi, noyoblik indeksi va faol o'nlikning jami korpusdagi salmog'ini hisoblash lozim.

Semantik talqinda ham ehtiyotkorlik zarur. Masalan, Umidaning o'sishini kelajakka ishonch, Ozodaning faollashuvini erkinlik tushunchasi bilan bog'lash mumkin, lekin chastota bunday motivni yakka o'zi isbotlamaydi. Ota-onalar so'rovi, oilaviy tarix yoki nom tanlash sababini qayd etuvchi intervyu bo'lmasa, bu bog'lanish lingvomadaniy interpretatsiya darajasida qoladi. Statistik natija 'nima o'zgardi' degan savolga kuchli javob beradi, 'nega o'zgardi' savoliga esa faqat ehtimoliy izoh taklif qiladi.

Natijalar.

Birinchiidan, 1981–2010-yillarda qoraqalpoq ayol ismlari fondi to'liq almashmagan. Faol yadroning tarkibi yangilangan bo'lsa-da, Nargiza va Dilfuza uchala davrda, Umida va Sevara esa keyingi ikki davrda yuqori chastotali qatlamda saqlangan. Bu davomiylik nom tizimining inersiyasini ko'rsatadi.

Ikkinchiidan, 1991–2000-yillar eng aniq qayta markazlashuv bosqichi bo'lgan. Juldiz va Sevara ulushining ikki martadan ko'proq o'sishi ayrim ismlarning o'rta qatlamdan faol yadroga tez ko'tarila olishini ko'rsatdi. Ayni paytda Nargiza reytingda yuqori qolganiga qaramay, nisbiy ulushi sezilarli kamaygan. Demak, reytingni foiz va dinamik koeffitsiyentsiz talqin qilish noto'g'ri xulosaga olib kelishi mumkin.

Uchinchiidan, leksik shakl almashsa ham semantik model davom etishi mumkin. Gul komponentli qo'shma ismlarning yetakchi o'nlikdagi mavqe pasaygan, biroq tabiat va go'zallik mazmuni Nilufar kabi shakllar orqali qayta ifodalangan. Bu hodisa semantik barqarorlik va formal yangilanishning bir vaqtda kechishini ko'rsatadi.

To'rtinchiidan, hududiy yetakchilik umumrespublika reytingining ichki tuzilishini ochib beradi. 1980-yillarda Nargiza keng geografik tarqalgan bo'lsa, keyingi davrlarda bir nechta nomning turli hududlarda yetakchilik qilishi kuchaygan. Bu nominatsion tanlovning hududiy differensiallashuvini ko'rsatadi.

Beshinchiidan, ma'lumotlar sifati bo'yicha muhim cheklov aniqlandi. 2001–2010-yillar korpusining umumiy hajmi qo'lyozmaning turli qismlarida mos kelmagani uchun uch davrni yagona foizli jadvalga majburan birlashtirish ilmiy jihatdan asossiz bo'lardi. Shu sababli ushbu davr reyting va mutlaq chastota bilan berildi. Keyingi nashr yoki dissertatsiya matnida birlamchi FHDYO bazasi qayta sanalib, korpus pasporti tuzilishi shart.

Xulosa

Mahalliy olim H. Azimovning yozishicha, bir qator tahlilchilar va tadqiqotchilarning xulosasiga ko'ra, Turkiya 1981–2010-yillardagi qoraqalpoq ayol ismlari dinamikasi antroponimik tizimning yangilikni qabul qilishi bilan tarixiy davomiylikni saqlashi bir-biriga zid emasligini ko'rsatadi. Yangilanish eski qatlamning birdan yo'qolishi orqali emas, ismlarning faol, o'rta va periferik chastota qatlamlari o'rtasida harakatlanishi orqali kechgan. Nargiza va Dilfuza barqaror yadro modelini, Juldiz va Sevara ko'tarilish modelini, Nilufar va Maftuna esa yangi faol markaz modelini namoyon etadi.

Maqolaning amaliy natijasi sifatida davriy reytingni mutlaq son, foiz, dinamik koeffitsiyent va hududiy tarqalish bilan

birgalikda baholash modeli taklif etiladi. Ushbu model kelgusida 2011–2025-yillar ma'lumotiga ham tatbiq qilinishi mumkin. Buning uchun barcha davrlar bo'yicha bir xil qamrovdagi elektron korpus, ism variantlarini birlashtirish protokoli va hududlar kesimida tekshiriladigan metama'lumot yaratilishi zarur. Shundagina semantik talqin statistik dalil bilan qat'iy bog'lanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Сайымбетов О. Т. Қарақалпақ тилиндеги меншикли адам атлары. – Нөкис: Билим, 2000. – 72 б. URL: [Manba mavjudligini tasdiqlovchi ilmiy sahifa](#)
2. Пахратдинов Қ., Ержанова Д. Қарақалпақ адам атларының түсіндірме сөзлігі. – Нөкис: Qaraqalpaqstan, 2022. – 108 б. – ISBN 978-9943-8609-2-6. URL: [Qoraqalpoq davlat universiteti elektron kutubxonasi](#)
3. Никонов В. А. Имя и общество. – Москва: Наука, 1974. – 278 с. URL: [Национальная электронная библиотека \(НЭБ\)](#)
4. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного. – 3-е изд., испр. – Москва: URSS, 2009. – 365 с. – ISBN 978-5-397-00138-0. URL: [Российская государственная библиотека](#)
5. Бондалетов В. Д. Динамика личных имён в XX веке // Личные имена в прошлом, настоящем, будущем: проблемы антропонимики / отв. ред. В. А. Никонов. – Москва: Наука, 1970. – С. 91–105. URL: [Российская государственная библиотека — сборник](#)
6. Влахова-Ангелова М. Актуальные тенденции при выборе болгарскими личными именами: исследование имен новорожденных в Софийской области // Вопросы ономастики. – 2017. – Т. 14, № 3. – С. 52–71. DOI: 10.15826/vopr_onom.2017.14.3.022. URL: [Вопросы ономастики — rasmiy sahifa](#)
7. Баскаков Н. А. Элемент гүл «роза, цветок» в составе каракалпакских женских имен // Ономастика Средней Азии / отв. ред. В. А. Никонов, А. М. Решетов. – Москва: Наука, 1978. – С. 138–143. URL: [Национальная электронная библиотека — Ономастика Средней Азии](#)
8. Arzimova A. Qaraqalpaq menshikli adam atlarında sanlıqlardıń qollanıw ózgesheligi // Modern Science and Research. – 2023. – В. 92–94. URL: [Modern Science and Research — maqola sahifasi](#) DOI URL: [10.5281/zenodo.10001990](#)
9. Tajigalieva N. New Names in the Karakalpak Anthroponomical System // International Journal of Science and Technology. – 2025. – Vol. 2, Issue 13. – P. 22–25. DOI: 10.70728/tech.v02.i13.005. URL: [International Journal of Science and Technology — maqola sahifasi](#) DOI URL: [10.70728/tech.v02.i13.005](#)
10. Daniyarova Z. Z. Linguoculturological Analysis of Memorable Antroponyms in Karakalpak Folklore // International Journal of Literature and Languages. – 2024. – Vol. 4, No. 3. – P. 57–62. DOI: 10.37547/ijll/Volume04Issue03-09. URL: [International Journal of Literature and Languages — maqola sahifasi](#) DOI URL: [10.37547/ijll/Volume04Issue03-09](#)